J. Křen:

Ideje československého Sokolstva.

Zlomek studie
díla: Sokolstvo,
jeho cíl,
směr a úkoly.

Tiskem a nákladem
Bratří Chrastinů
ve Val. Meziříčí.
1898.

PAMÁTCE

ZAKLADATELŮ SOKOLSTVA

Jindřicha Fügnera

a Dra. Miroslava Tyrše

VĚNUJE

J. KŘEN.

V Praze a v Telči v květnu 1898.

Rozprchly se chmůry plné nejistoty a předtuchy smrti příchodu, zas' k jitru vstávalo slunce a první polibek paprsků jeho padl na české nivy, luhy a stráně. V letech šedesátých již bylo jisto, že v Čechách se skutečně denní, že není to jen zdánlivý smrti klam, nýbrž pravý vznět a síla ku životu, jež tu ozývá se z českých srdcí.

Jungmann vzbudil v lidu českém lásku k rodné řeči, Palacký mu vdechl nadšení pro život, život zašlý velkých předků, vznítil v něm lásku k slavné minulosti a touhu po vrácení zašlé slávy, svobody a rovnosti, Šafařík mu vštípil vědomí slovanskosti, Kollár všeslovanskou vzájemnost a Havlíček ho učil žíti přítomnosti ku zdaru svému a prospěchu.

Ti všichni buditelé cnosti veliké a vlastnosti nutné pro život zasévali v srdcích Čechů všech, však jiní přišli a na to patřili, že zapomněli jejich předchůdci se také o to postarat, aby vznešené ty vznčty, cnosti a moudrosti, jež krášliti měly český lid ve vlastním jeho zájmu, měly důstojný stánek v těle zdravém, svěžím a křepkém, jež podmínkou je všeho života duševního a mravního.

Oni viděli, že tělo je schránkou ducha, že hmota tělesná (mozek) je jeho ústrojem a že na zdraví a svěžesti těla záleží tedy i zdravá činnost ducha a že na zdraví obou záleží mravní mohutnost člověka.

Proto úkolem jejich se stalo, založiti sdružení jinochů a mužů, které by na tělesnou výchovu lidu československého zřetel svůj obrátilo a dalo mu základ nutný pro život člověka: zdraví a sílu tělesnou.

Proto Tyrš a Fürner přičinili se o to, aby zřízením sdružení podobných zajištěna byla národu československému budoucnost, neboť chorému náleží minulost, ale pouze zdravému a silnému přítomnost a budoucnost.

Tak Tyrš a Fügner vyvolali k životu české Sokolstvo a zřídíce šiky jeho vytýčili mu určitý, přesný a jasný bod, jenž je cílem cesty jeho, jeho *vůdčím idealem*. Oni dobře věděli, že je nutno každému vzdělanému jednotlivci, aby si byl dobře vědom svého přesně vytčeného cíle, a proto také že je nutno, aby každé vzdělané sdružení mělo cíl svůj před sebou přesně vytčený. A nutnost tohoto přesně vytčeného cíle je tím větší, čím více znamená organisace tato než jednotlivec, čím významnější je a nezbytnější pro život národa. Proto bylo nutno, aby české Sokolstvo, toto důležité a významné sdružení pro život národa československého, mělo přesně vytčený cíl před sebou, který by mu zcela jasně a zřetelně všude vyzařoval před očima, který by byl jeho idealem.

A tento cíl, tento ideal Sokolstva byl stanoven Tyršem v článku: »Náš úkol, směr a cíl« roku 1870. slovy: ». . . před jinými povoláni jsme zachovati národ svůj při té jarosti všestranné, která národům nedá odumříti, při té síle stálé a svěží, při té zdravosti tělesné, duševní a mravní, která nižádné zkáze vzniknouti nedá.«

Jaká jarost všestranná nedá národům odumříti? Jaká musí být to síla tělesná, duševní a mravní, která nižádné zkáze vzniknouti nedá?

Tyrš mluvil o jarosti všestranné, o pojmu příliš širokém, obsáhlém i hlubokém, který si napřed musíme objasniti. Jarostí nazýváme svěžest, křepkou sílu mladého těla, je-li tudíž jarost tato všestranná, bude to tedy zajisté jarost těla, ducha i mravní hodnoty člověka zároveň, neboť tyto tři vlastnosti jsou podstatou řádného a správného života jednotlivce, i skupin jednotlivců, společností a hromad jich, národů.

Plný svěží život kypící zdravou, nepoddajnou mízou dokonalého těla, ducha a mravní podstaty člověka je onou jarostí všestrannou, která národům nedá odumříti.

A která to síla je stálá a svěží? — která síla nedá vzniknouti zkáze zdravosti tělesné, duševní a mravní?

Krátká odpověď. Ta nejdokonalejší síla udržuje zajisté nejbezpečněji a nejtrvaleji

zdraví tělesné, duševní a mravní na tak vysokém, nezvratném stupni, kde nemůže se ho dotknouti žádná vloudivá a záhubná nákaza.

Řekli jsme, že ta nejdokonalejší síla udržuje národy při té stále svěží duševní, tělesné a mravní zdravosti, která nedá jim odumříti.

Tyrš ve své idealnosti toužil po tom, aby národ náš jednou stanul tam, kde zabezpečen je trvale všem národům život jich.

Cílem snah a práce sokolské jest pak, dáti a zachovati národu československému tu nejdokonalejší sílu, která neodolatelně a trvale mohutností svou dokonalou zabezpečuje život národů v nekonečné svěžesti, síle a v nehynoucím nadšení!

To jest cíl snažení sokolského. Tím řekli jsme, že práce a oprávněnost Sokolstva nezhyne tehdy již, až cíle toho dosáhne, nýbrž ono bude míti svou existenci danou a ustanovenou dále, poněvadž má pečovati o to, aby národu zachováno bylo to, co mu dalo. Slovy těmi na věky jest stanoven přesný cíl Sokolstva a zřetelný jeho ideal.

Jelikož však idealem nazýváme soustředný bod vícero idejí, je nutno, abychom i tyto ideje si uvědomili. Známe vnější celkový tvar idealu českého Sokolstva, je však ale nezbytně třeba, abychom též jednotlivé částky jeho dobře poznali, abychom uvědomili si též jeho jakost a hodnotu.

Chceme-li si dobře uvědomiti jakost a hodnotu jednotlivých těchto idejí, z nichž se ideal sokolský skládá, čili jednotlivých součástí tohoto cíle, k němuž snahy naše sokolské směřovati mají, pak je potřebí, abychom celou tu součást, kterou Tyrš nám postavil, rozdělili na částečky a ty si důkladně prohlédli po vnější i vnitřní stránce.

Tyrš tedy řekl, že »máme zachovati národ při jarosti všestranné«. Viděli jsme, že jarostí všestrannou je zde zajisté myslen život kypící zdravou mízou dokonalého těla a ducha, i mravní podstaty člověka, neboť jedině zdravím kypící život žije, kde je život, tam není umírání, zdravý úd neodumírá, žije.

A co je tajemstvím života? — Neustálé proměňování, stálý ruch, činnost; zdokonalování se a zušlechťování se jsou jeho vrcholnými snahami. Od jedné práce ke druhé, od jednoho stupně svého vyvinutí k druhému, vyššímu stupni vývinu jde každý tvor. Nic zde není pevného, nezměnitelného, i hmota na sebe proměny béře a mění se.

Správně proto Göthův »Faust« překládaje bibli praví:

»Z počátku bylo slovo«, kdos' tu psal.
Zde váznu již! Kdo pomůže mi dál?
Tak slovo nemohu vysoko cenit,
zde musím v překladu to změnit,
duch právě mým-li zjevuje se snům.

a překládá: »Byl na počátku um«, však i to se mu nezdá správným a proto praví, že by zde mělo být: »Z počátku síla plá«, ale ani to mu není správným, než tu náhle zvolá:

Duch pomáhá mi! Zřejmýť jeho kyn
a píšu již klidně: Z počátku byl čin«.*)

Fichteovský duch vanoucí z těchto Göthových veršů má v sobě velikou oprávněnost a již v Komenského »Škole mateřské« čteme v hlavě VII. pojednání: »Jak mají dítky býti zvykány činnému životu a neustálému zaměstnání«. Zde ovšem činnost se nám objevuje v jiném smyslu, než jak jsme ji vytkli, ale pouhé potvrzení toho, že činný život byl Komenskému dobrým životem, nám zde postačí.

A tato činnost, jež ve Fichteově mravouce je mravním příkazem, mravní silou člověka, ozývá se nám ze spisů Tyršových.

»Budoucnost náleží činnému, stojaté vody v hnilobu přechází, kdo nejde ku předu, zůstane zpět ve světě, jenž úsilovně v před se ubírá« (1871). »Kde stanutí tam smrt, jen ruchem žijeme, jen činnost každým dnem opětovaná život a volnost nám zabezpečuje. Ba není hoden, by žil, kdo jinak smýšlí; a předčit musí, kdo sám má vůdcem býti« (1873).

Na tyto zásady Sokolstvo vystavělo svou pokrokovost, proto ono odmítá od sebe vše, co má

---

*) Překlad Göthova »Fausta« od Jar. Vrchlického, I., str. 578.

v sobě zárodek zpátečnictví, neb polibek jeho na svém čele.

Proto Sokolstvo se snaží, aby ve svém středu shromáždilo jenom muže práce, lidi činné, pilné, pracovité, neboť mravní příkaz Tyršova učení zní: »Jsi Čech, jsi synem národa, jemuž nejvíce ze všech, co na světě žijí, potřebí jest, by všecky síly své napnul, aby bytost svou uhájil, a co totéž jest, aby s jinými ve všem na roveň postoupil.«

Má-li ale zdar neb úspěch ve všem býti korunou činnosti člověka, pak je nutno, aby činnost tuto podněcovala láska k životu. A tu právě stojíme u veliké otázky nynější doby, ba stojíme proti duchu doby dnešní, která vlivem Schopenhauerovy filosofie vyrvala z nitra svého lásku k životu a uvedla jej v opovržení a nenávist.

Řekl-li Blaisius Pascal: »Člověk je tak veliký, že jeho velikost ba i v tom se jeví, že se za bídného uznává«, praví již Arthur Schopenhauer, že život jest strast, nemá vyššího kladného cíle a probíhaje strastmi jest ničemný a tak bezcenný, že není ani sebe hoden.

A učení toto, jehož vliv vidíme v celém soudobém umění, i v životě veřejném, může míti velmi neblahé následky u národů nepočetných, jakým je národ náš, zvláště je-li sídlo jeho krajní výspou obehnanou sídly plemenných nepřátel. Právě nyní,

kdy moderní naše literatura je z valné části zaplavena duchem tímto, lze se obávati, že snad záhubný dech její otráví celé společenské ovzduší naše ku škodě naši věci národní, a tu více než kdy jindy je třeba ukázati na to, že české Sokolstvo má zde státi na obranu národa jasnou zásadou, že život má účel daný životem samým, že v tom, že žijeme, je odůvodnění života.

»To mravní naše ‚já', ten mravní zákon v nás neskonale povyšuje hodnotu naši — jakožto bytostí rozumových — již naší osobou, v níž mravní zákon odkrývá nám život« (Kant: Kritika praktického rozumu). Bylo-li řečeno, že »život jest kmitání mezi bolestí a nudou«, praví nám naše mravní zásady, že život jest proces, jímž snažíme se uvésti život člověka z jednoho stadia do nového lepšího stadia života, čili snažíme se přivésti jej na nejvyšší stupeň mravnosti, dokonalosti a dobra. My snaženství své, vůli svou po dosažení tohoto nejvyššího dobra chceme vyvrcholiti. Čin je nám projevením, vyjádřením, zrealisováním vůle, je to vůle uplatněná, vyvrcholená. Čin je korunou vůle, ale zároveň znakem života. Život nevzniká pouhou vůlí, ale teprve vůlí projadřující se — činem. Čin je znakem kvality a kvantity vůle, neboť kvalitou a kvantitou svou odpovídá vůli; čin stojí k vůli v poměru aritmetickém. Proto činy naše jsou nám v poměru k idejím měřítkem naší vůle, a jestli Sokolstvo znajíc ideje své příliš málo pro uskutečnění těchto idejí vykonalo.

pak je to i důkazem a měřítkem, že vůle jeho uskutečniti, uplatniti ideje ty byla příliš malá. A tu třeba je pátrati a zkoumati, co je toho příčinou, že tak málo vůle dobré je v Sokolstvu pro přiblížení se k cílům a metám idejí vytknutých, což ovšem náleží do úvahy zvláštní.

Praví-li Schopenhauer, že život sám jest hřích, na nějž položen trest smrti, pravíme my, že život jest vznešeným, neboť trvá věčně. My neznáme jeho vzniku ani jeho konce, zkušenost naše týká se pouze jeho kolotání v prostoře a čase. A zkušenost ta nám praví, že život trvá stále ve své podstatě, avšak jako čas zmírá v čase a přece čas ve své podstatě trvá dále, tak také život člověka zmírá v životě a život je tu neustále. Zárodek života zde zůstává, trvá, ten nehyne, a o jeho počátku nevíme nic, aniž víme co o jeho konci. My vidíme jen prostě život před sebou, známe jeho trvání, bytí, známe i jeho rozvoj, neboť můžeme jej pozorovati v nepřehledných variantech před sebou, pokud pohybuje se v mezích naší zkušenosti. My víme jenom tolik, že tělo, jehož činnost se vyčerpala a opotřebovala, a když stalo se lidstvu neprospěšným, umírá, aby jeho život v novém tvaru byl lidstvu užitečným.*) Nám je život neustálým

*) Srv. Weismannovy názory vyslovené v díle »Aufsätze über Verordnung und verwandte biol. Fragen«, Jena 1892, a Dr. A. Mareš: »Všeobecná fisiologie« 98—102 a d.

pochodem, ruchem, činností, kterou můžeme pozorovati od oné chvíle, kdy vstoupí pod zorný hled našeho nazírání: času a prostoru. V životě člověka vypne se síla jeho k nejvyššímu napjetí a pokud zde jej pozorujeme, tu poznáváme, že je život stálým chvatem a bažením po dostižení oné naprosté vzornosti, jež v nejidealnějších představách kmítá nám téměř v ústrety v nedozírnu.

Neúprosný zákon přírody je zde spravedlivým rozhodčím, který umíráním odstraňuje životu veškerenstva neužitečné životy jedinců, neboť nemravno jest olupovati neužitečným životem ostatní společnost o životní sílu k rozvoji veškerenstva potřebnou a nutnou. Na tyto vědecké poznatky stavíme zásady své. Nám je život dosažením nejvyššího statku — cnosti — mravní hodnotou. Nám je život rozvojem rozumu, aby pojímal, pozoroval a pociťoval i ty nejintimnější záchvěvy veškerého života přírody, poněvadž hmotný život náš bude státi na nejvyšší dokonalosti, až jeho duchu nebude nic nedostupným, až jeho žití bude řízeno vůlí a silou nejpřísnějších a přece nejkrásnějších zákonů mravních. Přivésti tělesné, duševní a mravní mohutnosti člověka k nejvyššímu vypjetí jest nám životem samým i života cílem.

Proto Sokolstvo má národ český zachovati při jarosti všestranné činností neochvějnou, která proniká a k platnosti uvádí všechna pro dokonalý život národa nutná odvětví, proto Sokolstvo má i buditi

všude zájem pro život, život důstojný a veliký velikostí a důstojností člověka.

V tom je naše zásada vyslovena již r. 1846. Havlíčkem v »Pražských Novinách«, neboť umírali-li — dle slov jeho — jindy mužové pro čest a blaho svého národa, my chceme a budeme také z těchže příčin žíti a pracovati.

Buditi netoliko v členstvu svém, ale i ve všem lidu československém, lásku k životu pracovitému, který činností svou staví si neúmorně chrám své budoucnosti, je naší snahou a péčí, abychom pak schopni byli života, staráme se o tělesnou dokonalost každého jednotlivce.

*

Zdokonalování značí nám proto tělesné zušlechťování. Dokonalost tělesná je základem zdraví člověka a na zdraví jeho závisí i život duševní a mravní.

Proto Tyrš kladl tak velký důraz na tělesnou výchovu a řadil ji správně dle vzoru hellenského na první místo, poněvadž na dokonalosti tělesné závisí vše ostatní. »Zdraví a svěžest (tělesná), zda nejsou to hlavní podmínky při zdaru práce veškeré? Kdo k nim přispívá, rozmožuje dělnou sílu, rozmožuje práci národa a tím i hmotný blahobyt a duševní pokrok jeho«, pravil 2. května 1869 a dodává:

»Fysické zdraví, fysická síla jest první podmínkou k schopnosti ku práci, která

každou nemocí vázne, každou churavostí se zdržuje, každým nedostatkem síly a svěžesti se umenšuje a na hodnotě své tratí.«

»Jen národ zdravý též národ branný jest«, brannost národa, jako brannost jednotlivce, jen na »zdravosti a statečnosti tělesné závisí« a tohoto momentu si musíme též nemálo vážiti. Jen národ zdravý může vydatně prací svou a snahou úsilovnou závoditi s národy jinými, jen národ tělesně, duševně a mravně silný a zachovalý nemusí se obávat návalů ciziny a útoků na jeho zlomení a zničení namířených. Tak rozumíme slovům Tyršovým, jimiž dokazoval, že nám třeba junstva a mužstva zdatného a úhodného, abychom směle mohli uchovati život národa před vší vloudivou nákazou, že nám potřebí náležité síly tělesné, duševní a mravní, abychom mohli spěti směle v závod s národy ostatními, že musíme míti sílu a zdraví dokonalé, máme-li v závodu s ostatními národy »všechněch první dospět tam, kam všichni čelit máme, buď na roveň se všemi, buď v čelo ostatních.«

Tím tedy je dáno, že tělesná cvičení zachovávají zdraví, sílu a svěžest člověka a v tom právě leží veliký význam jich. Tělocvikem uschopňujeme tělo k práci, zachovávajíce mu zdraví, sílu a svěžest. Avšak netoliko k práci tělesné, ale i k práci duševní je uschopňujeme, neboť práce duševní je podmíněna zdravím a svěžestí těla. Tělo

je schránkou ducha, hmota tělesná je ústrojem jeho a na zdraví a svěžesti této záleží činnost ducha lidského.

Velmi mylně a bludně vykládáno v dobách posledních, že pouhý tělocvik nemá býti jednotami sokolskými v také míře pěstován, jak se pěstuje. To může říci pouze ten, kdo neprohlédl jeho vysoký význam a hlubokou důležitost.

Kdyby jednoty sokolské neměly většího účelu, než zachovávati tělocvikem tělesné zdraví členů svých a kdyby neměly jiného cíle, než dáti a zachovati národu československému tělesnou jeho dokonalost a tím i jeho zdraví, sílu a svěžest tělesnou, byl by účel jich a význam veliký a důležitý, ba již pouhým tímto účelem mělo by svou podstatnou oprávněnost v národě. To je nepopiratelnou pravdou, před níž musí stanouti každý střízlivě myslící člověk, poněvadž tělesná dokonalost člověka zachovává zdraví, sílu a svěžest těla, na tomto zdraví a svěžesti záleží činnost ducha lidského, která je vezdy podmíněna bytností těla a na síle a zdraví těla, i jeho svěžesti, závisí mravní podstata člověka podmíněná bytností těla a ducha.

Je-li význam tělesných cvičení tak nepatrný, proč tedy lékaři všech dob kladou na ně, zvláště

2

v poslední době, takový důraz, proč čteme ve všech spisech filosofů od Platona a Aristotela, po Kanta, Fichteho, Spencera a dále o nich úvahy, proč paedagogové téměř všech věků, zejména doby staré a nové, volají po jich nutnosti, proč největší státníci ku př. v Anglii stojí v čele tělocvičných spolků (Gladstone byl předsedou) a vlády zahraničních států podporují spolky tělocvičné? Celý vědecký, umělecký a státnický svět anglický nalezneme nejen v členských seznamech tělocvičných spolků, ale i na cvičištích. A právě zde v Anglii vidíme triumfovat velikost pravdy zásad pronesených. Anglie je vzorem státu tělesně i duševně vyspělých občanů v čele ostatních národů Evropských.

Proto Sokolstvo nemůže býti posud spokojeno s výsledkem svých snah. Nestačí 12.954 tělesně vyvinutých a zdravých mužů, kteří se shromažďují v tělocvičnách sokolských, k zachování tělesné zdravosti a dokonalosti 5,000.000 národa. Význam tělesných cvičení je u nás příliš podceňován, intelligence naše literární a umělecká zapomíná na to, že duševní práce vyčerpává síly tělesné. Smetana, Blodek, Šafařík, Dr. Jul. Grégr, Eduard Jelínek, Lujsa Zíková, Beneš Třebízský posud nestali se našemu literárárnímu světu výstrahou, Turgeněv, Tolstoj, Milton, Byron, Walter Scot, Palmerston, Gladstone, Voltair, Racine, Honore Balzac, Beethoven, Jan Ev. Purkyně, Janet a j. mnohem více nejsou jim posud příkladem.

Nepochopily-li vzdělané vrstvy národa našeho významu tělesných cvičení, nepochopil ho pracující lid tím více. Zapomíná se na to, že řemeslná práce jen jednostranně vyvinuje tělo člověka, jen jisté určité svalové svazečky uvádí v činnost, kdežto velké jeho skupiny hynou nečinností a chřadnou vlivem pracujících skupin svalových.

Je proto úkol Sokolstva zde veliký. Jeho ideou je tělocvikem zdokonalovati tělo českého muže a ženy až na ten vrchol tělesné dokonalosti, kde zříme lepotvarná, kyprá těla řeckých mužů a žen. Zde obrací se Sokolstvo ke všem vrstvám českoslovanského národa a volá je ve svůj střed, volá je na cvičiště svá v zájmu zachování národa, neboť dnešní život je sice zápolem ducha, avšak plod ducha musí býti vezdy uplatněn silou tělesnou.

Idea zdokonalování však praví nám zde více, ona netoliko žene nás a pudí, abychom dbali tělesného zdokonalení svého, ale abychom i zdokonalovali okolí své, ona nám velí, abychom vší jarostí svou vrhali se v činnost neúmornou, ona káže Sokolstvu, aby vnikalo do všech oborů lidské práce s myslí povznesenou, okem zářícím touhou po práci, chutí k činnosti a čilé pracovitosti, aby všude chápalo se rukou pevnou a hbitou práce ku prospěchu a zdaru národa.

Každý předmět, každá věc je tu každému z nás účelem zdokonalení a zároveň prostředkem k zdokonalení člověka a každý člověk, každý jedinec

je nám tu prostředkem k zdokonalení celé společnosti našeho národa československého. Zde nám splývá dle slov Fichteho: celý život společnosti ve veliký celek, ve kterém každá jednotka je pro celistvost tu nutná a užitečná.

Tak dokonalost jednotlivce přenáší se na celou společnost národa a jedině tak národ dokonalý, tělesně vyspělý, zdravý silou svou a schopností tělesnou může směle jíti v zápol s národy ostatními, věda si úplně předem vítězství svého, neboť jen národ zdravý též k životu a zápolu schopný jest. »Žádný národ nezhynul ve své jarosti a činnosti« tak Fichteovým duchem hlásal Tyrš a my dodáváme: je potřebí nám činnosti, činnosti veliké a neúmorné, máme-li uchovati národ svůj při životě ve vzájemném zápolu národů, je potřebí nám tělesné dokonalosti, která je nejlepší schránkou zdraví a síly činotvorné, ideou naší jest zdravím a silou těla dokonalého zajistiti národu jeho volnost, samostatnost, úplnou soběstačitelnost a naprostou nezávislost, poněvadž jsme si vědomi, že »žádný národ, který v stav závislosti upadl, nemůže obyčejnými prostředky (ze zevnějška) posud užívanými (zbraní zahraničních přátel) se pozvednouti. Byl mu odpor marný, ač ještě všechny síly měl, co mohou tyto nyní sploditi, když o velkou část jich byl oloupen? Co předem pomáhati mu mohlo, jmenovitě když vláda otěže silně a pevně držela, nyní není

více k napravení; potom tyto otěže jen ještě k mamu ve svých rukách třímá, ale ruce jeho jsou cizími ovládány a řízeny.« (Fichte: I. řeč.) — Tato slova pronesená k národu německému mají u nás více oprávněnosti, než měla tam po porážce u Jenny.

*

Jako dokonalost tělesná je nám prostředkem k dosažení cílů národa našeho, které jsou totožné se společnými cíli všech národů, tak také zušlechťování je nám prostředkem k uskutečnění těchto snah národa. Zušlechťováním zde nazýváme duševní a mravní zdokonalování člověka. Co tělu a veškeré hmotě je zdokonalením, to vnitřním podstatám, těmto obrazně řečeno — ušlechtilým bytostem je zušlechtěním.

A přední ideou v této snaze po duševním zdokonalení čili zušlechtění člověka je nám volnost, svoboda, neboť i my uznáváme plně zásadu Kantovu, že mravní jednání člověka může jedině na volnosti jeho spočívati. Životní potřeba ukládá člověku, národu i všemu lidstvu, aby byl mravným a mravnost může přece jen tam míti platné sídlo, kde je příčetnost, neboť jedině tam může býti člověk k zodpovědnosti za své činy hnán, kde je dokázáno, že svou vůlí jednal nesprávně a že si této nesprávnosti dobře vědom byl. A projevovati vůli svou dle přesvědčení svého jest — jinak řečeno — jednati volně, svobodně. Úkolem pak Sokolstva jest dosáhnouti uplatnění této idey volnosti ve svých

řadách, i ve všem lidu československém. Svoboda jest tudíž nejdůstojnějším předmětem lidských žádostí a nejvznešenějším upotřebením rozumové a mravní činnosti člověka ve smyslu zásad Fergusonových. Význam její již prohlásila velká Francouzská revoluce r. 1789. a mezinárodní sjezd dělníků v Lausanně r. 1867. resolucí: »nedostatek svobod politických překáží vzdělání se lidu a vymanění proletariatu. Zavedení svobod politických jest prostředkem první a nevyhnutelné nutnosti.«

Sokolstvo, jako korporace nepolitická, avšak vychovatelská, nebojuje za uskutečnění jenom jistých svobod, nýbrž ona vkládá členstvu svému, i dorostu jednot svých, smysl pro svobodu vůbec.

Důvod tohoto našeho jednání nespočívá pouze v názoru Lockea, že ve stavu přírodním lidé jsou svobodní a rovni, nýbrž ve vědomí, že jedině tehdy může býti rozvoj našeho národa úspěšným, když bude požívati svobody. A svobodou nazýváme zde naprostou hmotnou, duševní a mravní nezávislost národa, svobodným je nám národ ten, který v každém ohledu jest samostatným, na nikom nezávislým, čili soběstačitelným.

A to, co chceme pro celý národ, chceme pro každého jednotlivce. Chceme, aby každý jednotlivec měl své vlastní přesvědčení a aby jeho jednání bylo volné.

Chceme volnost přesvědčení a jednání každého jednotlivce, volnost přesvědčení a jednání národa.

Chceme svobodu, svobodu jednání, neboť ona je základem rozvoje a svobody národohospodářské, umělecké a vědecké, ona je podkladem svobody přesvědčení národa.

Smysl pro tuto svobodu probouzíme v členstvu svém i dorostu a ve všem lidu československém pamětlivi jsouce si slov Havlíčkových: »Ztraceni jsme, opustíme-li prapor svobody« (N. N. 1849 v čl. »Národ a svoboda«).

Snažíce se dosáhnouti svobody uznáváme však plně platnost slov Spinozových: »Pravý život lidský nezáleží pouze v oběhu krve, nýbrž v rozumu a v životě duševním«, neboť dle Havlíčka: »Jenom národ zachovalý a vzdělaný může míti svobodu. Národ nevzdělaný, kdyby se celý zakrvácel samými revolucemi, nedocílí přece svobody a práva, nýbrž bude vždy zase brzo ošizen a do libovlády nazpět vtlačen«.*) A čím dražší jest nám svoboda, tím více usilovati musíme o vzdělání své, protože »žádná moc tohoto světa, byť i s celým peklem se spolčila, neudrží národ vzdělaný, ušlechtilý a statečný v pod-

---

»Svoboda rozvíjí bohatství«, pravil Montesqui ve svém díle »Duch zákonův«, »Svoboda je nejmocnější pákou všeho zdaru a pokroku v říši uměn'. Žádný národ podružný v popředí snah uměleckých se nezastkvěl», napsal Tyrš v úvaze »O podmínkách vývoje a zdaru činnosti umělecké« a volnost přesvědčení hájil již Spinoza proti Hobbesovi řka: »Právo svobody ducha jest samou podstatou člověka«.

*) Tuma: Vybrané spisy Karla Havlíčka Borovského III, 42, »Revoluce« I.

danosti a otroctví«.*) Proti síle ducha nepřátel jest nám nezbytně třeba, ba my přímo musíme (!!!) dnes a pořád stavěti sílu ducha českého, abychom, dle slov Dra. Masarýka, »v konkurenci kulturní hájili svou samobytnost a samostatnost prostředky také novými a usílenými«. Proto nás stále pudí v před touha po duševním vzdělání a uvědomění netoliko všech členů organisace sokolské, ale i všeho lidu československého, proto jednoty sokolské zakládají a dávají podnět k zakládání veřejných lidových knihoven a čítáren, aby všemu lidu československému byla dána možnost a příležitost ku vzdělání se a povznesení duševních schopností. A vykonal-li nepřítel pro osvětu lidstva mnoho, my musíme poměrně daleko více vykonati, poněvadž jsme národ nepočetný. My nejdeme v boj se zbraní v ruce, ale s mohutností ducha svého. My jdeme a vésti chceme lid československý v zápol s nepřítelem zbraněmi vědy, učenosti, vzdělanosti. A ač jsme si vědomi, že hrubá zvířecí síla násilím svým sílu ducha udolá, přece jsme si jisti, že pravda naše a právo naše zvítězí přec nakonec vzdor nejkrutším bouřím všech nepřátel, poněvadž — jak Palacký již pravil — »právo a spravedlnost, ač násilím často a dlouho dušené, po dočasném pádu zdvihají se vždy v rostoucí síle a majíce boha samého ku pomoci, odolají konečně všem branám pekelným!« a jak Havlíček

*) T. Masarýk: Karel Havlíček 185.

v Národních Novinách v únoru 1849 dokládá: »Násilí nemá nikdy dobrých následků a časem se samo pomstí na svém původci«.

Proto nestačí našim požadavkům a tužbám dnešní výchova a vedení lidu ku vzdělání. My zamítáme takové vzdělání, které hlavu osvítí, ale srdce nepolepší, neboť to nemá pro nás žádné skutečné ceny. A byl-li vysloven náhled, že srdce člověka se nepolepší vzděláním, pak my trváme na tom, že vzdělání dobré, které rysy své markantně vtiskuje do přesvědčení člověka, také na jeho vnitřní mravní podstatu vliv má. Pravé vzdělání neušlechťuje pouze rozum, ale i srdce, povahu člověka. A takové vzdělání dáti všem členům sokolského sdružení a všemu lidu československému, které by zušlechtilo jeho mysl a mrav k těm nejvyšším stupňům dokonalosti, jest ideou naší sokolskou. Snahou naší pak jest učiniti skvosty umění a vědy přistupny všemu lidu československému, vychovati v něm smysl pro krásu, cnost a dobro, vznítiti v něm touhu, žízeň, lačno po duševním nasycení, položiti v jeho duši podklad pro zdravý rozvoj duševních mohutností jeho. Každý ústroj hyne, degeneruje se, není-li zušlechťován, učen, užíván, a proto i z tohoto důvodu naší povinností jest zasazovati se o stejnoměrnou, souladnou výchovu českého člověka. My chceme o to usilovati, aby v silném zdravém těle českého člověka byl bystrý, zdravý duch, který by vedl sílu těla k práci, neboť i my hlásíme se k slovům Havlíčkovým, že

svoboda nedá se vyplakat, aniž vylamentovat, ani vykřičet, nýbrž s poctivostí a prací síly těla a ducha vyzískat.*) Dokonalé, zdravé, jaré tělo českého člověka chceme ozdobiti ušlechtilou myslí a mravem veskrze dokonalým tak, aby byl dokonale vzorným.

*

Pravou dokonalost jeho můžeme si však představiti jenom tehdy, když i hospodářsky bude samostatný, nezávislý. Hospodářská samostatnost jednotlivců je základem národohospodářské samostatnosti. Jen ten národ, který je hospodářsky neodvislý, samostatný a nemusí se bát o svobodu svou a rozvoj svého vzdělání, jest svobodným.

Z důvodů těch chceme, aby již školská výchova vůbec, a výchova sokolského dorostu zvláště nesla se směrem tímto. Práce naše může míti jedině tehda zdaru, až lid náš bude vychován v zásadách, jež uplatněny chceme míti v zájmu národa svého.

U nás posud mnoho se vychovává pro potutelný boj zákulisní, nebojuje se přímo, otevřeně, ale za zády intrikami dobře se bojuje, u nás se mnozí nemohou shodnouti s pojmy pravdy a otevřenosti, osobní ješitnost je semenem roztrpčení a pro záchranu svého prvenství rveme se, až ubíjíme v druhých mravní názory a idealní sny, jež oni si přinesli ze samoty odlehlého venkova své duše do veřejného

*) Sv. Dr. Fr. Masarýk: Karel Havlíček, str. 243.

života. Boj ten potutelný a zkázonosný zuří v hlavě i v údech společnosti naší, všude stejně vášnivě, všude stejně malicherně, všude stejně nemravně a špinavě.

Náprava zde těžká, poněvadž v nedostatečné naší výchově vězí semeno tohoto zla. A proto je nutno na výchovu mládeže vzíti zřetel náležitý a vésti ji již v zárodcích duchem pravé lásky k bližnímu, vésti ji k přímosti, otevřenosti a upřímosti, k pravdě a sebezapírání.

Je nutno, aby školství, které má vychovávati mládež pro život národa, bylo založeno na podkladě národním. Na poznání života a lásce k životu má zde býti postavena láska k rodině, k bližnímu, národu, vlasti a všemu lidstvu a má být vzněcován smysl pro praktický život.

Proto je také nutno, aby výchova dorostu sokolských jednot měla na zřeteli netoliko tělo, ale i ducha mládeže, musíme v něm netoliko vzbuzovati dobré dojmy a nadšení pro krásu těla, ale i pro ušlechtilost duše, mravu, musíme v něm vbuzovati ošklivost netoliko k tělům otylým, ale i k nabubřelým, neotesaným, surovým mravům, jež libují si v úskočnosti, intrikách a zákulisním boji, jež pro ctižádost neštítí se žádných zbraní, i těch nejbrutálnějších.

My musíme proto již v útlých duších dorostu sokolského vzbuzovati zájem pro dokonalejší život,

nežli je náš, musíme v něm zasévati první símě pravé lásky bratrské, krátce úkolem Sokostva musí nezbytně se státi, aby pojem ryzího bratrství jevil se ve veškerém konání členů jednot sokolských, vždy a na každém místě svou opravdovou upřímností, přímostí, pravdou, láskou, přispěním a pomocí, i sebezapřením. V tomto bratrství vychovati dorost sokolský a k tomuto bratrství vésti řady členů svých, je povinností Sokolstva.

Proč v Sokolstvu klade se tak velký důraz na bratrství? Je-li Němcům význačným znakem zužitkovati každého bližního ve svůj prospěch, je-li Nitscheovi zdokonalení sebe na úkor ostatních »Herrenmoral« a láska k bližnímu »Sklavenmoral«, je-li Schopenhauerovi podnětem lidského jednání sobectví, zločinnost a soucit a Momsenovi ztepání lebek českých vznešeným činem Němců, jest význačným znakem naší slovanské povahy a sokolské morálky láska, bratrství. Nám je láska bratrská žárem rozpáleného roubíku křídy, který silou svého jasu ozařuje netoliko kruh nejbližších, ale září i dále, ona tedy nejeví se jen v činech ve prospěch těch, kdož stojí v okruhu sokolském, ale ona prozařuje i do soukromého života každého jednotlivce.

Ty zásady prvně vyslovené Konfuciem a hlásané Hillelem: »Nečiň jinému, čeho nechceš, aby jiní činili tobě«, ty zásady mravouky lidstva nejkrásněji vyslovené ve slovech Kristových: »Miluj

bližního svého jako sebe sama«, jež zapřelo křesťanství, v život a k uplatnění chtěl přivésti zde Fügner.

Láska bratrská živená zápalem hlubokého přesvědčení nitra, láska k bližnímu sycená projevy své opravdovosti a upřímnosti byla Fügnerovi vnitřní podstatou sokolské rovnosti.

Naše mravní zásady sokolské nepřipouští toho, by nabyla u nás platnosti Kantovským duchem pronesená slova Puškinova: — — — — —;

vzdav předsudkům se na vždycky
z nás každý jednotlivec se cení
a ostatní má za nicky.
Vzrůst chtíce na Napoleony
ostatních tvorů miliony
mít nástrojem si přejeme
a citu jen se smějeme. (Oněgin, II, 14.)

Je pravda, že v životě skutečném sobeckost velký úkol hraje, a ba i hlavní u velké většiny lidstva, avšak v naší idealní představě tkví nám vzor českého člověka a dosáhnouti jeho vlastností jest naším sokolským úkolem.

»Pud a snaha k zachování sebe samého, ke svobodnému sebe rozhodování a k neobmezenému vývoji sil svých ve prospěch svého duchovního i hmotného blaha, o němž píše Palacký v »Osvědčení poslanců českých v působení svém na sněmu říšském ve Vídni a Kroměříži r. 1848. a 1749.« (Radhošt, III, 45), jest sobecký. On je v ži-

votě, zapírati ho bylo by lháti si v oči, klamati sebe, avšak on zde býti nemá. Nelze zapříti, že pud tento hyzdí vznešenost života, on snižuje člověka k zvířeti, u kterého to »já« je hlavním podnětem všeho snaženství.

Čím je člověk dokonalejším, tím menší dávku pudu tohoto v nitru svém hostí. Životy v pravdě velikých mužů ukazují nám to význačně.

Také zakladatel Sokolstva: Jindřich Fügner na to ukázal.

Fügner byl mužem prostým, občanem skromným, pilným, svědomitým, jehož **jedinou snahou bylo pracovati nezištně ku zdaru a prospěchu svých spolubližních.**

On neznal svého »já«, zájem celku, dobro bližního bylo mu světější dobra vlastního. On nešetřil ničeho, tam kde mohl vydatně prospěti svému příteli, bližnímu, — a přítelem byl mu každý, kdo upřímně s ním jednal.

On pracoval, střádal, strádal a namáhal se pro své spoluobčany, veškerá jeho práce nesla se snahou prospěti všem, nikoho nevyjímaje.

Křišťálový jas démantů vlasteneckých cností nezaskvěl se nikde velebněji a mohutněji než v životě jeho. Zda lakedemonský Pedaretas ve své skromnosti mohl být vznešenější jeho? A velebné ty cnosti, jimiž skvěl se a vyzařoval život jeho,

zanesl on do řad »svého Sokolstva«, do řad těch milých bratří, k nimž přilnulo tak vřele něžné jeho srdce. Fügnerovi nebyl Sokol pouhým obyčejným spolkem tělocvičným, on v něm viděl více, daleko více. On v sokolství zřel novou obrozující sílu, jež měla proniknouti naším celým ústrojem národním a prodchnouti jej láskou k pravé svobodě a pravé důstojnosti lidské. A tuto důstojnost lidskou zřel v oněch vznešených cnostech, jichž sám byl nositelem, tuto důstojnost lidskou spatřoval on v naprostém upřímném, nadšeném bratrství, které nezná sebe, ale zná druha, které necítí bol svůj, ale chrání před bolestí bratra, přítele, soudruha, bližního.

My, dítky učení jeho, hlasatelé jeho snah a idejí, prohlašujeme proto hrdě, že i my zříme důstojnost člověka teprve tam, kde láska k bližnímu své sídlo má a **idealem naším jest člověk, jehož veškerá snaha spočívá na pevném podkladě lásky k bližnímu.** A nejvyšší výspou lásky této jest nám **ne pouze cit pro bližního, člověka současníka, ale cit pro bližního, který teprve přijde, pro člověka budoucnosti.**

V této vznešené lásce vychovati českého člověka, tuto nejvznešenější zásadu pravé lidskosti vštípiti do srdcí českého lidu a vznítiti v něm nový život, založený na tomto podkladě, je úkolem Sokolstva československého.

V tom spočívá náš význam, to je perlou našeho poslání, to je tím ryzím motivem vznešena, jež povznáší nás nad všechny podobné instituce tělocvičné národů ostatních.

Pravému Sokolu není nikdy vzpruhou veškerého snažení sebeláska, sobeckost, ani pouze a jedině láska k spolublížnímu, ale hlavně láska k těm, kdož po nás přijdou!

Nám nestačí Schopenhauerova soutrpnost, poněvadž je pouze ustrnutím, vzrušením trochou sobeckosti potřísněným, nám nestačí soucit, pouhé podráždění citové, ani pouhé přívětivé přátelství sdílící žal i ples náš, nám třeba lásky bratrské prohřáté činy úspěšnými ku prospěchu bližního.

Činiti dobře pouze z útrpnosti, ze soutrpnosti zmírňovati všemožně bídu jiných, je málo nám, poněvadž pouhá soutrpnost není ještě s to, objasniti nám povahu vlastní mravnosti. Tu řádně a správně objasniti může jedině láska a proto chceme a usilovati o to máme, aby všude mezi námi bylo pravé, čisté lásky bratrské, která nedá vzniknouti bolu žádnému. My musíme zavrhnouti soutrpnost již proto, poněvadž vzniká teprve tehdy, když bol a utrpení již vznikly a ve svou síť bližního lapily, kdežto naše zásady vznícené Chelčickým a Tolstojem přikazují nám milovati bližního tak, aby v nitru jeho bol, žal a strast nikdy vzniku žádného nevzaly.

A toto čisté, ryzí bratrství, na němž není ani jediného prášku sobeckosti, které je veskrze pro-

zářené nejčistším altruismem v nejvyšším, nejvelebnějším smyslu slova toho, jest význakem naší Slovanskosti, našeho demokratického češství.

My jsme pouzí zákopníci, prostí oráči, poctiví rozsévači, kteří zasévají dobré símě v půdu krví otců a svou vlastní často zkypřenou, aby všichni, kdož po nás přijdou, celý náš národ věků budoucích, klidili hojnou, požehnanou žeň práce naší! My snažíme se o to, by nám láska k bližnímu příštímu, jenž po nás přijde, byla podnětem veškerého snaženství v říši vědy a umění, orby, průmyslu a obchodu, veškeré práce tělesné, duševní a mravní.

Jestliže Sokolstvo v posavádní činnosti své pro uskutečnění této ideje a pro přiblížení se k tomuto ideálu málo vykonalo, pak důvod toho hledati dlužno v tom, že posud tělesné výchově věnovalo skoro veškeré zření své, neboť napřed chtělo utužiti tělesnou zdatnost národa československého a pak teprve zdravé, jaré jeho tělo ozdobiti cnostmi a dobrem.

Ideálnost naše neupadá však v slepý blud, že lehce a snadno lze vychovati člověka v těch vlastnostech, které zříme na řídkých vzorech dějin a na svém zakladateli. Naše sokolské sdružení klade veliký důraz na výchovu mládeže. Ta mládež, která v dobách příštích bude řiditi osudy drahé naší vlasti, ta bujará mládež, která bude v budoucnu tvořiti

jádro národa, ta buď vedena v zásadách, jež hlásáme, v té buď probouzen cit pravé lásky k bližnímu a ničen zvířecí cit sobeckosti, jež snižuje ještě nás a ubíjí lidskost naši.

My nedovedeme žíti životem tímto, naše vychování spočívající na zásadách sobeckých utlumilo v nás zárodky citů vznešených a snížilo nás na civilisované barbary. My nejsme posud lidmi dokonalými, celými. V nás je ještě mnoho zvířecího, my jsme pokolením vývinu, my jsme pouze částkou, staďiem tohoto velikého vývinu společnosti lidské. My pouze v představách svých dovedeme si rysovati kontury pravého člověka, avšak zdá se nám člověk ten oproti nám tak velebným, že myslíme, že existence jeho není vůbec možná, a přec dějiny učí nás tomu, že již dnes jsou nám mnohé věci hříčkou, které předkům byly nemožností.

Celé generace přejdou, než vyroste ona obrodná, zdravá generace pravých, celých lidí národa československého. Nás povznáší jedině mysli naší vzlet, jenž dovede tušit v dálavách možnost bytnosti člověka, který zdá se nám nadčlověkem, avšak síla vůle naší pobádá nás, abychom mládež svou vedli lepší cestou, než byla ona, kterou my jsme byli vedeni.

Naším úkolem jest podporovati rozvoj a vývin těchto vznešených idejí v duši člověka a mýtiti špatné jeho zásady a city. O úspěchu díla našeho

nelze pochybovati, vždyť Pestaloszi v dopisech svých sám doznává úspěchy své vychovací methody řka; »Jediným mým cílem bylo, aby jejich*) nový život, jakož i jejich nové mohutnosti byly vespolné, aby vzbuzen byl cit bratrství mezi dětmi a aby se staly láskyplné, spravedlivé a rozvážné. Snaha moje byla korunována zdarem. Mezi těmito sedmdesáti divokými žebráckými dětmi brzo nastal takový mír, přátelství a srdečný poměr, jaký se zřídka naskytá i mezi skutečnými bratřími a sestrami.« Jak hluboko zásady Pestalosziho vnikaly do duší chovanců, vidíme po vyhoření Altdorfu a j.

Na těchto zásadách spočívá náš demokratismus. Jsme dle slov Fügnerových: Spolek bratří rovných, nerozdvojených ni náhledy politickými ni vášní náboženskou, kdo duševními silami pracuje ku zdaru vlasti, je upřímným bratrem toho, jehož pěsť zdobí mozole práce poctivé. Sokolstvo je organisací lidovou, je to sdružení českého lidu a správně proto pravil Tyrš:

Co všechen lid nezná, nikdo nezná!
Co lid ještě nedoveď, nikdo nedoveď!
Co lidem se nestalo, nikým se nestalo!

Proto věc naše sokolská ke všem vrstvám lidu se obrací, my chceme, aby veškerý lid československý stanul v okruhu našem. Náš demokratismus, dle slov Havlíčkových k tomu neusiluje, aby všechno, co vyššího jest pro docílení rovnosti se

*) Rozuměj: dětí.

sesprosťačilo, který všechno od shůry dolů strhuje; k tomuto druhu demokracie, která nazvati se může demokracie sprostoty, nenáležíme a náležeti nechceme. My naopak rovnost tak docíliti chceme, aby se nižší k vyššímu vzhůru povznesl, aby nevzdělaný se vzdělal a tak vzdělanému se vyrovnal.

Na tomto podkladě byla vyvolána akce ku zakládání veřejných lidových knihoven a čítáren, a pořádání přednášek veřejných po venkově, jakož i zavedena taková tělesná cvičení v organisaci Sokolské, která jsou lehce každému přístupná. Jsme si toho vědomi, že má-li Sokolstvo býti lidové, musí jíti k lidu a s lidem, musí znáti jeho požadavky a bolesti, musí míti vůli a sílu pro nasycení jeho potřeb nutnou, musí k němu se přivinouti, přilnouti, musí jej milovati, pomáhati mu, pracovati s ním, žíti s ním v neustálém styku, býti mu rádcem, přítelem, bratrem, pomocníkem, záštitou a obrancem. Ba i ono musí netoliko »učit lid, ale i od lidu se učit«,*) musí míti porozumění a pochopení pro jeho potřeby, zkrátka musí jíti rukou v ruce s lidem.

Praveno, že Sokolstvo jest povýšeno mravním podkladem a podnětem svým nad všecky jiné tělocvičné organisace jiných národů.

---

*) Slova Dra. T. Masaryka.

Je známo, že porážka Němců u Jeny 14. října 1806 dala podnět k založení organisace německých »Turnerů«. Idea odvety, pomsta uražené cti národa, volala národ německý do řad Turnerských spolků. Jak osvědčila se organisace tato ve prospěch německé věci, toho důkaz podává nám francouzsko-německá válka r. 1870., kdy Němci odvetu svou provedli a pomstili na dřívějším vítězném národě svou uraženou čest národní. Avšak 1. září 1870 u Sedanu byl podnětem založení podobné organisace jako byli němečtí turneři. Francie kvapně k záchraně své a k odvetě za porážku u Sedanu, za ztracenou Elsas a Lotarinky, hanebné ponížení své kapitulací nečestnou, zvířecí přímo, jala se zakládati spolky gymnastů. Tak turneři němečtí a gymnasté francouzští povstali a podnět svůj vzali z touhy po pomstě, po odvetě.

Mravouka sama odvetu již odsuzuje a odmítá, poněvadž ona protiví se ideím dobrotivosti a pravé spravedlnosti.

Podnětem jejím je zášť, nenávist, opovržení, vlastnosti to nedůstojné, špatné, které by býti neměly. A právě tento podnět snižuje odvetu na ideu nedůstojnou člověka, kterou zavrhujeme a odvetu provedenou snižuje na čin politování hodný.

Naproti tomu povstala organisace Sokolská proto, aby ponížený, utlačený národ uschopněn byl ku dosažení svého práva, aby spraved-

livě odčiněno bylo to, co trpěl, aby dostalo se mu toho, co mu náleží, což jeho jest. Ideje práva a spravedlnosti byly podnětem zřízení sokolské organisace.

Zde není násilí proti násilí, zde není zbraní proti zbraním, zde není touha po uničení a porobení proti provedené porobě a projevované snaze uničení, nýbrž my stavíme právo na život a všechny podmínky zdárného, zdravého života proti násilí na nás páchanému, my ozbrojujeme lid silou a zdravím ku práci a uvědomění, my chápeme se osvěty proti zbraním násilí a korupce, my vyvoláváme činnost a ruch, sílu a zdraví k zápolu jarému a mužnému o pouhý přebor, proti boji vedenému krvelačnou zvířecí touhou uničení.

My duchem a sílou pokroku a osvěty chceme překonati násilníky své, avšak vzdáleni jsme toho, by ovládla nás snaha jich, která chce nás uničiti. My nejsme vedeni touhou, abychom násilím vymohli si, vybojovali to, co našeho jest, nýbrž my tělesnou, duševní a mravní silou svou a mohutností, chceme vynutiti si respekt nepřátel svých a právem, co nám patří. My chceme, aby nám vráceno bylo, což našeho jest, my nechceme ničeho cizího, my chceme pouze své, co nám náleží dějinami i lidstvím naším. Chceme pouze rovné právo s ostatními národy, chceme požívati a ovládati tytéž svobody a výhody, jež oni požívají a ovládají, chceme ku svému kulturnímu vývoji míti tytéž podmínky a příznivé okol-

nosti, jaké jiným národům jsou popřávány. Naše slovanská povaha nesnese a brání se a brániti se bude povždy tomu, aby nad nás byl povyšován umělými prostředky národ jiný, abychom my byli živnou půdou, z níž by jiný národ tyl a žil, neboť dle slov Palackého: »my Slované zavrhujeme a v ošklivosti máme každé panství pouhé síly«.

My nechceme nic více a nic méně než dovésti národ svůj až v ta místa, kde by mohutností svou a vyspělostí tělesnou, duševní a mravní svobodným dohodnutím vymohl si práva svá. Veškeré naše úsilí jest »prostředkem k dostižení stavu vyvýšenosti a pokoje, kdežby veškeren svět poddával se ochotnou povolností potřebám ducha našeho«.*)

Ve vznešených zásadách Palackého a Havlíčka spočívá důvod a opodstatnění českého Sokolstva. V lásce k národu, k těm, kdož po nás přijdou, v lásce k příštím generacím národa jest obsažen podnět veškeré snahy sokolské.

Sokolstvo pečujíc o zdraví a sílu tělesnou českého národa buduje tím duchu jeho a mravu důstojný, trvalý a zdravý byt, upevňujíc pak tělesnou zdravost a sílu národa probouzí v ní lačno a žízeň po duševní a mravní ušlechtilosti, vzbuzuje v něm,

*) Palacký: Radhošt, I. 398.

vyvinuje a upevňuje dokonalost duševní a mravní, poněvadž jedině tam, kde stojí zdraví a síla tělesná svorně se zdravím a sílou ducha a mravu, zjevuje se nám nevšední obraz neskonalé krásy a harmonie lepé, která překoná dokonalostí svou každý útok vnější. —

Zde soustřeďují se veškeré mravní ideje a formy krásna ve vší síle své a leposti, aby nám daly ideál českého člověka, k němuž pílí veškeré snažení sokolské.

Chceme a pracujeme k tomu, aby každý člen našeho sokolského sdružení přibližoval se ideálu tomu, aby veškerá mládež česká byla vychována v zásadách a snahách, jež zdobí tohoto českého člověka představy naší, který kypící neúmornou silou a zdravím těla, ducha a mravní podstaty své, neúmorně pracuje všude ku prospěchu a užitku příštích generací, jež v dobách budoucích budou říditi osudy drahé vlasti naší. Je to uschopnění k životu věčného ruchu, neustálé činnosti a nevyčerpatelné touhy po tělesné, rozumové a mravní dokonalosti, neustálý pokrok a vývin k dosažení nejvyšší vzornosti člověka vůbec, je to věčně neukojená touha po pravdě a dobru, je to neunavné vytvořování krásna lidské vůle.

Literatura:

Blaisia Paskála myšlenky. Něm. př. H. Hesse.
Durdík: Dějiny filosofie nejnovější.
Fichte: Die Bestimmung des Menschen. Reden an die Deutsche Nation.
Janet: Dějiny vědy politické, přel. B. Foustka.
Dr. **Mareš:** Všeobecná fysiologie.
Dr. **Masarýk:** Karel Havlíček.
Nietsche F.: Also sprach Zarathustra. 10. vyd. 1898.
Palacký: Radhošt, I. a III.
Památník Sokola pražského.
Quick R.: Vychovatelští reformatoři, přel. B. Foustka.
Schopenhauer's sämmtliche Werke, I., II.
Dr. **Scheiner:** Dějny Sokolstva v prvním 25letí.
Spinoza: Ethica. — Tractatus theologico-politicus. — Něm. překlady J. Sterna.
Tuma: Vybrané spisy Karla Havlíčka Borovského.
Dr. **Tyrš:** Úvahy a řeči, I., II. O podmínkách vývoje a zdaru činnosti umělecké.

Mimo jiné vnitř uvedené.